

Dobré - špatné / Špatné - dobré

Aristotelés měl za to, že „každou jednotlivou věc udržuje to, co je jejím dobrem“ (7358, Politika II, př. Milan Mráz, Praha 2004, str. 31 – II, 1261b14-15). Zde musíme nejprve interpretovat, co to je (má být) „jednotlivá věc“: je to věc, která je jedním, která je jedna tím, že je (pro nás vnitřně) sjednocena, takže je nikoli hromadou, nýbrž celkem. A každý celek je událostí (obvykle superudálostí, sjednocující mnoho subudálostí) držen pohromadě v časovém smyslu, tj. je to událost, která se děje odněkud někam, tj. od svého počátku až do svého konce tak, že se po celou dobu sice proměňuje, ale zůstává stále „jedním“, je i časově sjednocena, takže míří k něčemu, co se má uskutečnit. Zde se musíme naučit rozlišovat TÉLOS události ve smyslu „cíle“ od pouhého „konce“. Událost končí způsobem, který může, ale nemusí mít vliv na dosažení jejího „cíle“. Každá událost totiž začíná, ale také končí, a ne každý konec události znamená, že cíle bylo dosaženo, že událost uskutečnila to, co měla. Pokud jde o člověka, je to celkem docela zřetelné: ne každý člověk, který umírá nebo zemřel, dosáhl naplnění svého životního „úkolu“ už jen tím, že nějakou dobu žil a posléze zemřel (všichni lidé jsou smrtelní, ale ne všichni žili nebo žijí tak, aby uskutečnili to, co měli, co bylo smyslem jejich žití a jejich aktivit). To znamená, že každá vnitřně integrovaná událost, která se svou aktivitou, svým výkonem měla uskutečnit a naplnit tak smysl svého bytí, se děje v jakémsi napětí mezi tímto smyslem a tím, co uskutečňuje a čím tedy onen smysl naplňuje nebo se mu odcizuje a vzdaluje. Ale to, co je poměrně snadno nahlédnutelné v případě člověka, je třeba chápat mutatis mutandis (tj. přiměřeně příslušné úrovni) i u všech „pravých událostí“ (tj. vnitřně sjednocených, nikoli pouze zvenčí pořádaných událostí). Každá takové událost-subjekt nejenom „jest“, nýbrž je v pohybu, a tento pohyb je dobrým nebo špatným naplňováním jejího vlastního smyslu (Aristotelés by řekl „dobra“). Otázkou tu je pouze to, zda vůbec můžeme zůstat u „jednotlivé věci“ (tj. události) a jen „jejího dobra“, protože každá událost (snad s výjimkou událostí virtuálních) se děje jen v prostředí jiných událostí, závisle na nich a naopak tak, že je zase ovlivňuje již tím, že se sama děje. Takže „smysl bytí“ každé události je vždy vztažen ke smyslu pravého i nepravého dění jejího užšího i širšího „okolí“ a vposledu i ke smyslu dějících se kontextů velmi rozsáhlých až nejširších.

(Písek, 050810-1.)